

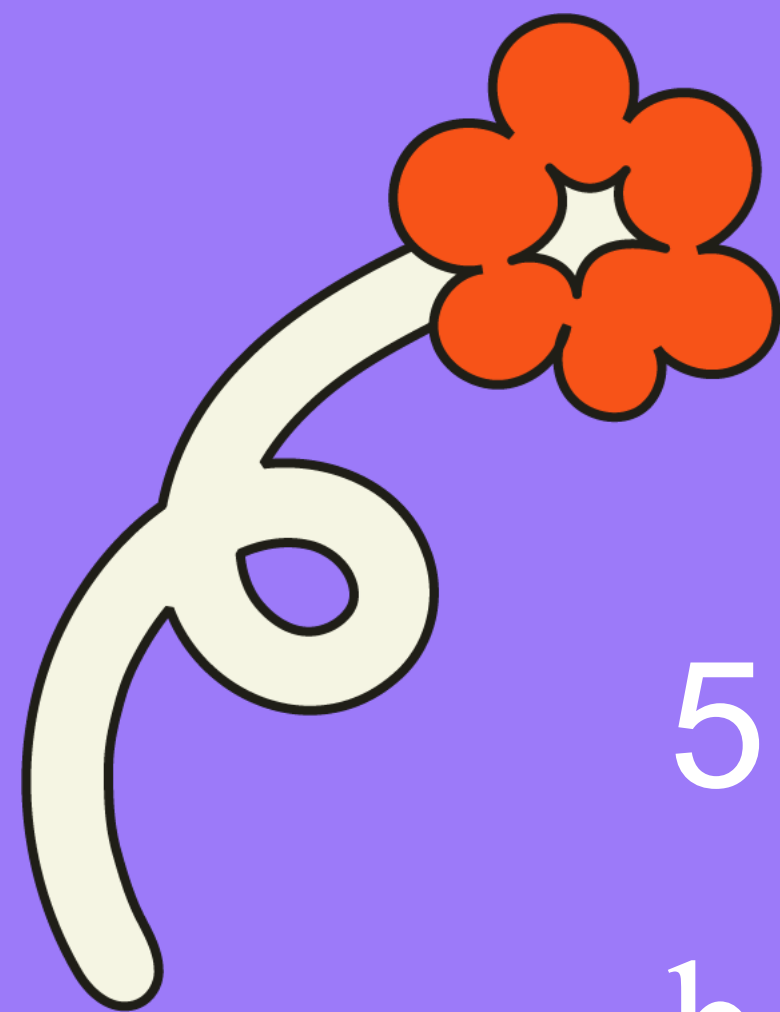
Bērnu aizsardzības
centrs

Bērnu agresīvas uzvedības risināšanas vadlīnijas pirmsskolas izglītības iestādēs

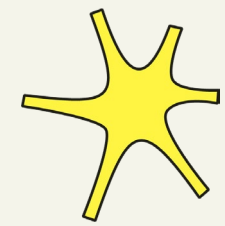
Bērnu labbūtības veicināšanas departamenta direktors

Ako Kārlis Cekulis

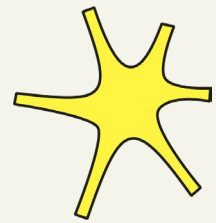
2026

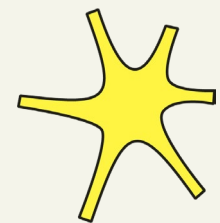
5 gadus vecs bērns pagrūž otru
bērnū, jo viņš paņēmis rotaļlietu.
Vai tā ir vardarbība?

Nepiemērota uzvedība

Agresīva uzvedība

Uzvedības traucējumi

Nepiemērota uzvedība

Vecumam neatbilstoša, situācijai neadekvāta vai sociāli nepieņemama uzvedība, kas var rasties epizodiski un bieži ir saistīta ar attīstības posmu, nogurumu, stresu vai bērna vēlmi izrādīt emocijas

- Īslaicīga un situatīva;
- Reaģē uz pedagoģisku vadību un robežu noteikšanu;
- Atbilst bērna normālai attīstībai, īpaši stresa situācijās;
- Nerada būtisku kaitējumu sev vai citiem;
- Ilgstoši neietekmē bērna spēju funkcionēt grupā vai ģimenē.

Raudāšana, kad bērns
nesaņem kāroto mantu

Pārmērīga aktivitāte
dienas beigās

Nepiemērota
uzvedība

Spītēšanās,
atteikšanās izpildīt
pieaugušā prasību

Greizsirdība
pret brāli vai māsu.

Agresīva uzvedība

Fiziska vai verbāla rīcība, kas izraisa vai var izraisīt citu personu vai sevis apdraudējumu

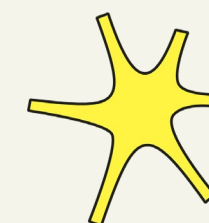
Izpaužas fiziski (sišana, grūstīšanās) vai verbāli (kliegšana, lamāšanās)

Bieži saistīta ar frustrāciju, trauksmi vai nespēju kontrolēt emocijas

Var būt vērsta pret citiem vai pret sevi

Var būt pēkšņa vai uzkrāta dusmu reakcija

Pēc epizodes bērns bieži izjūt nožēlu vai vainas sajūtu

Sišana, grūstīšanās,
kniebšana vai speršana
citiem

Kliegšana, lamāšanās vai
apvainojumi

Priekšmetu mētāšana
dusmu brīdī

Agresīva uzvedība

Dusmu lēkmes, kad
bērns jūtas neizprasts
vai ierobežots

Pašsavainojoša rīcība
(sišana sev pa galvu, pirkstu
graušana)

Uzvedības traucējumi

Atkārtota, noturīga un intensīva neatbilstoša uzvedība, kas pārkāpj sociālās normas, neciena autoritātes, un būtiski traucē bērna adaptācijai ģimenē, izglītības iestādē vai sabiedrībā. Bieži saistīti ar medicīniskām diagnozēm (piemēram, UDHS, AST u.c.)

Pastāvīgi un
sistemātiski

Nepakļaujas ierastajām
audzināšanas
metodēm

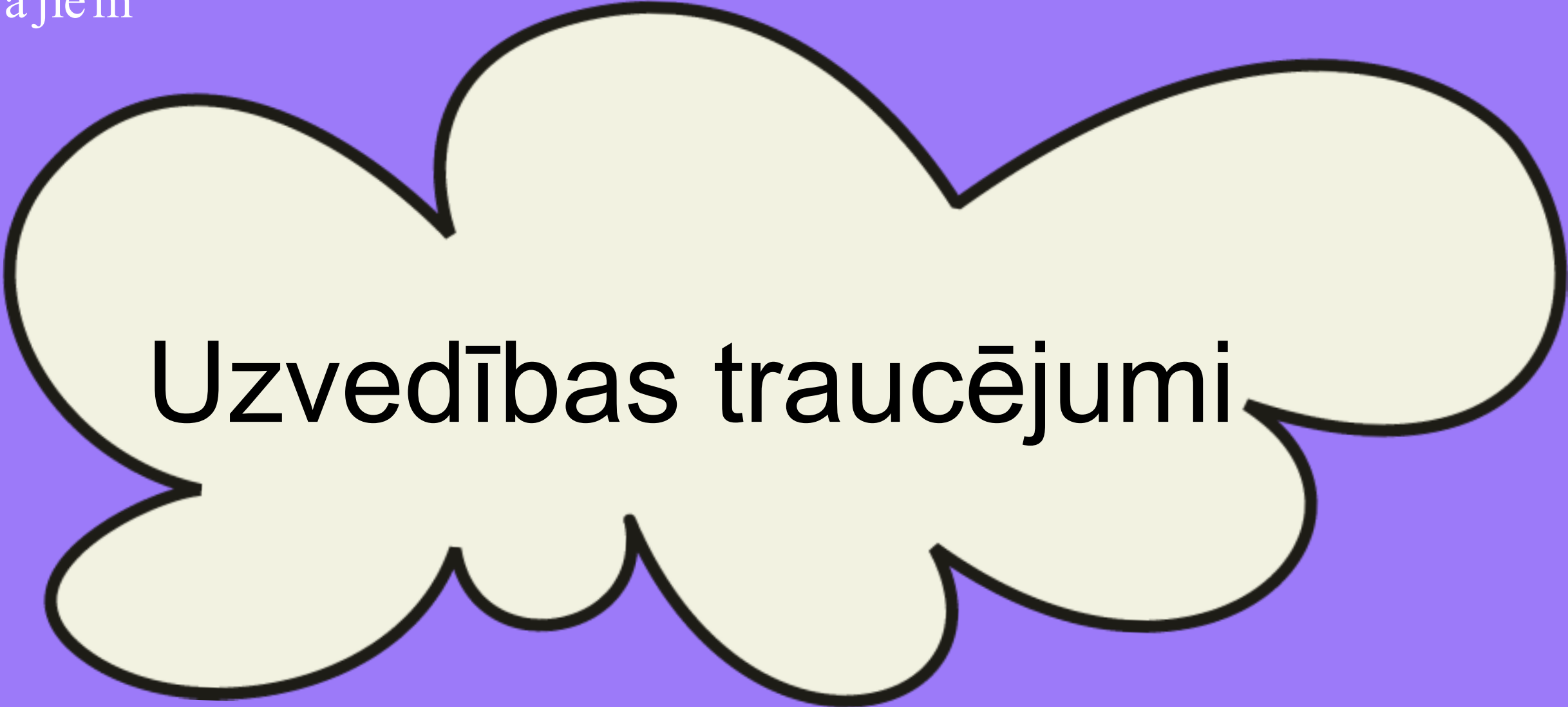
Neatbilst bērna
vecumposma
attīstības līmenim

Negatīvi ietekmē
akadēmisko, sociālo
un emocionālo
funkcionēšanu

Regulāra agresija
pret vienaudžiem
vai pieaugušajiem

Apzināta mantu bojāšana
vai zādzības

Uzvedības traucējumi

Atkārtota melošana,
manipulācijas,
antisociāla uzvedība

Klaja autoritāšu ignorēšana
vai izaicināšana

Individuālie riska un aizsargājošie faktori

- Zems pašvērtējums, trauksmainība, impulsivitāte;
- Grūtības kontrolēt emocijas, dusmas;
- Ierobežotas sociālās un komunikācijas prasmes;
- zema frustrācijas tolerance;
 - agrīna vardarbības/agresijas pieredze

- Attīstītas emociju pašregulācijas, komunikācijas prasmes;
- pozitīvs pašvērtējums un ticība savām spējām;
- spēja meklēt palīdzību un risināt konfliktus miermīlīgi;
 - empātija un vēlme sadarboties ar vienaudžiem;
- pozitīva pieredze atzinības un veiksmes situācijās.

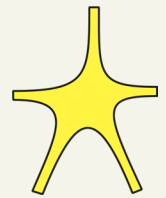
Ko var darīt pedagogs?

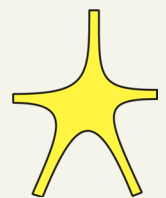
Veicināt pozitīvu pašvērtējumu. Sniegt uzslavas par centību, ne tikai rezultātu

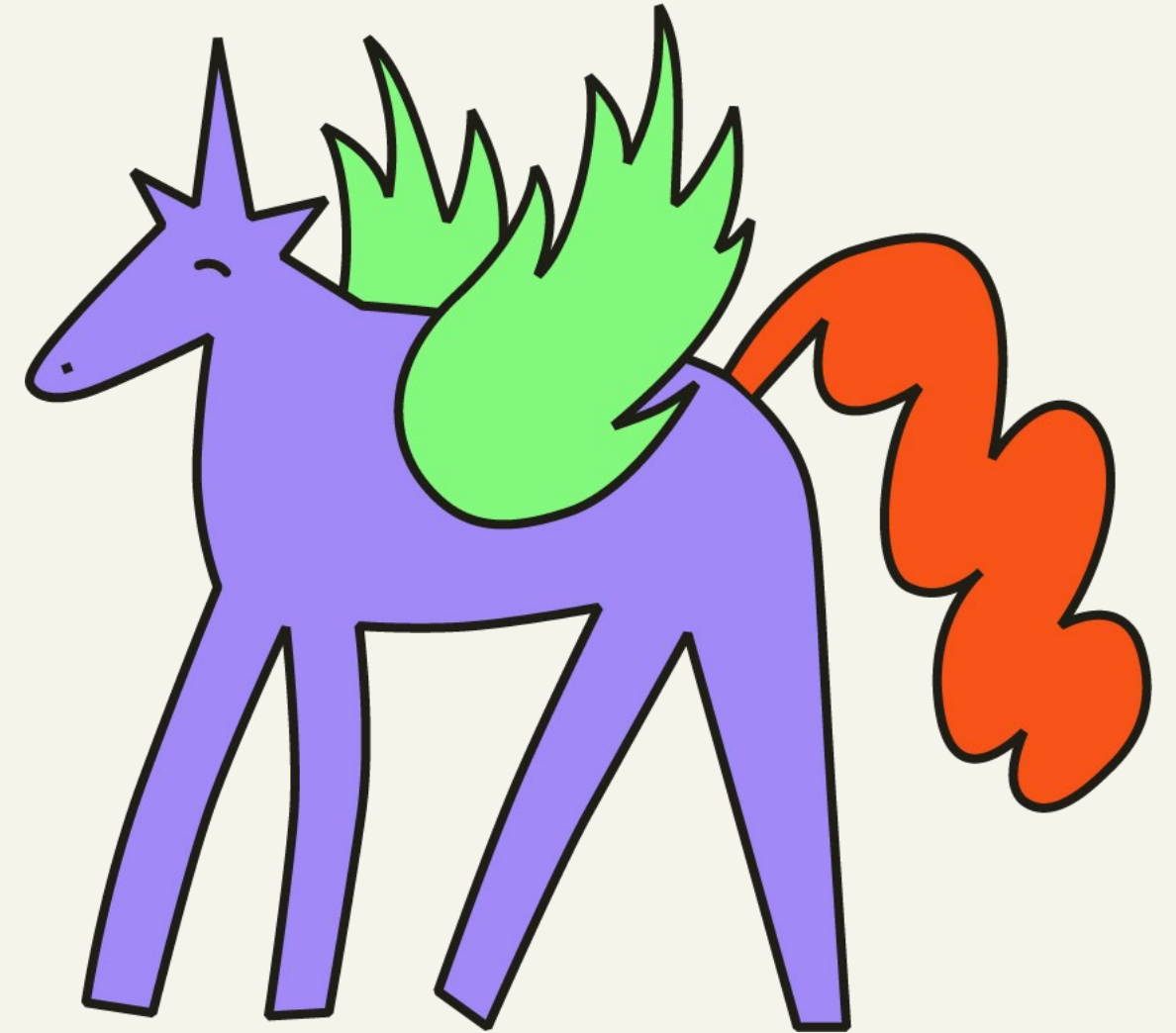
Iemācīt atpazīt emocijas un to regulēšanas stratēģijas rotaļās un sarunās

Piedāvāt atbilstošas aktivitātes, kas veicina pašizpaušmi un panākuma sajūtu

Iesaistīt atbalsta speciālistus, ja traucējumi ir patstāvīgi

Ģimenes aprūpes vides riska un aizsargājošie faktori

- Vecāku emocionāla distancētība, noraidošā vai nekonsekventa audzināšana;
- Vardarbība, pārmērīga kontrole vai pamešana novārtā ģimenē;
- Hroniski konflikti vai nestabila ģimenes vide;
- Pārmērīga aizsargāšana vai nepietiekama iesaiste;
- Sociālekonomiskas grūtības, stress mājās.

- Drošas, siltas un stabilas attiecības ar vecākiem;
- Vecāku konsekvence un emocionāls atbalsts;
- Skaidras robežas un taisnīgi noteikumi;
- Vecāku iesaiste bērna dzīvē un interesēs;
- Pozitīvs audzināšanas modelis ģimenē.

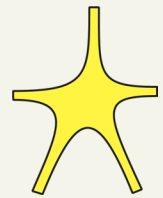
Ko var darīt pedagogs?

Veicināt pozitīvu pašvērtējumu. Sniegt uzslavas par centību, ne tikai rezultātu

Iemācīt atpazīt emocijas un to regulēšanas stratēģijas rotaļās un sarunās

Piedāvāt atbilstošas aktivitātes, kas veicina pašizpaušmi un panākuma sajūtu

Iesaistīt atbalsta speciālistus, ja traucējumi ir patstāvīgi

Sociālās un izglītības vides riska un aizsargājošie faktori

- Negatīva vienaudžu ietekme, izstumšana vai emocionāla vardarbība grupā;
- Neiekļaujoša pieaugušo attieksme;
- Pārāk augstas vai pārāk zemas prasības bērnam;
- Nedroša vai neprognozējama iestādes vide

- Droša iekļaujoša un atbalstoša grupas vide;
- Pedagogu pozitīva un saprotoša attieksme;
- Cieņpilnas attiecības starp bērniem un pieaugušajiem;
- Pedagogu un vecāku sadarbība bērna atbalstam;
- Iespējas attīstīt sociālās un emocionālās prasmes rotaļās un aktivitātēs

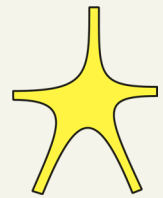
Ko var darīt pedagogs?

Nodrošināt drošu un paredzamu vidi ar skaidriem noteikumiem un robežām

Veicināt cieņpilnas attiecības grupā, izmantojot pozitīvās uzvedības stratēģijas

Iesaistīt bērnus lomu spēlēs un aktivitēs, kas attīsta sadarbību un empātiju

Savlaicīgi reaģē uz izstumšanu un konfliktiem

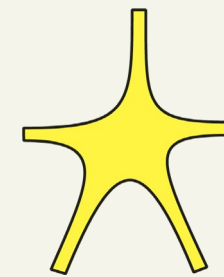

Būtiski uzsākt darbu vēl pirms
incidentiem!

4 gadus vecs bērns pārejas laikā no
brīvās rotaļas uz nodarbību sāk kliegt,
grūst citus bērnus un mest mantas

Ko varētu izmainīt vidē, pirms mēģināt izmainīt bērnu?

Vide

Skaidri noteikumi

Paredzama ikdiena

Drošība un robežas

Prasmes

Emociju atpazīšana

Pašregulācija

Sadarbība un
empātija

Attiecības

Cieņpilna komunikācija

Sadarbība ar vecākiem

Vienota pieaugušo
pieeja

Pamanīšana

Agrīna izmaiņu
pamanīšana

Meklējam cēloni

Atbalstām

Prevence ir šo faktoru veidošana tā, lai bērns varētu uzvesties veiksmīgāk.

Bet ko darīt, ja ar to nepietiek?

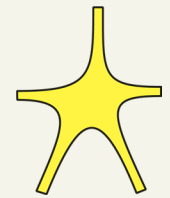
Pamatprincipi

Bērna drošība ir prioritāte

Reaģē mierīgi, konsekventi un profesionāli

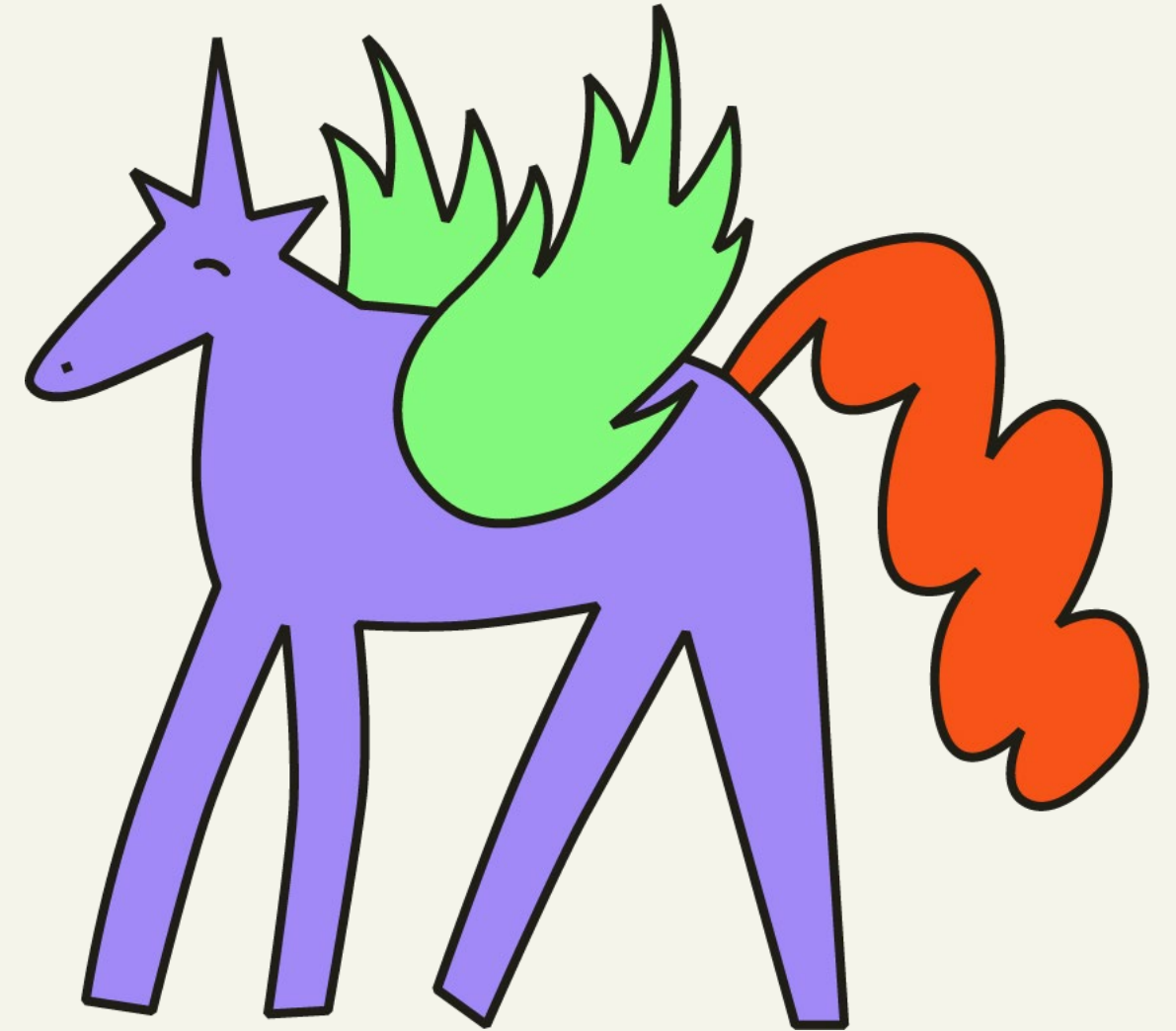
Vērtē uzvedību, nevis bērna personību

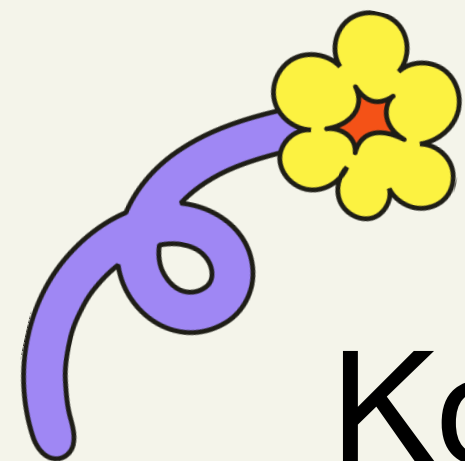

Dokumentē faktus, ne interpretācijas

Ja ir aizdomas par vardarbību - ziņo,
tas ir pienākums, nevis izvēle.

Ko darīt, kad bērns apdraud citus?

Drošība:

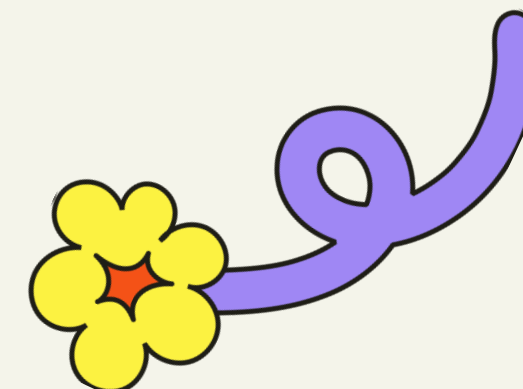
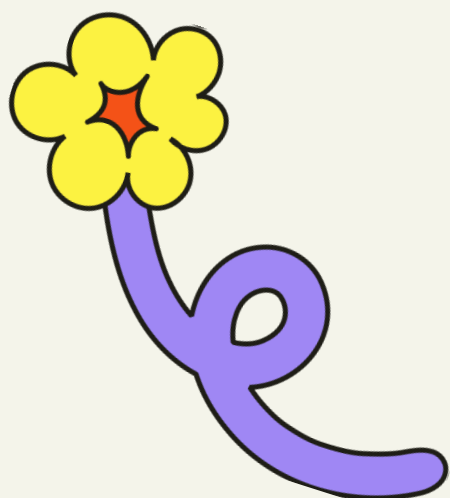
- atdali iesaistītos bērnus;
- liedz piekļuvi bīstamiem priekšmetiem;
- nodrošini uzraudību.

Saglabā mierīgu balsi un īsas frāzes:

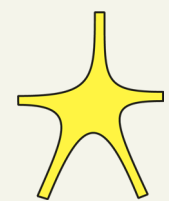
- “Es redzu, ka esi dusmīgs”;
- “Tagad apstājamies”;
- “Es tev palīdzēšu”.

Nepazemo un nekliedz.

Neatstāj bērnu vienu emocionāla sabrukuma brīdī.

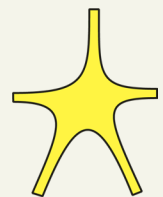
Situācija ir deeskalēta. Ko tālāk?

Noskaidro notikušo (bez apsūdzēšanas);

Palīdzi nosaukt emocijas;

Pārrunā vai izspēlē alternatīvu rīcību;

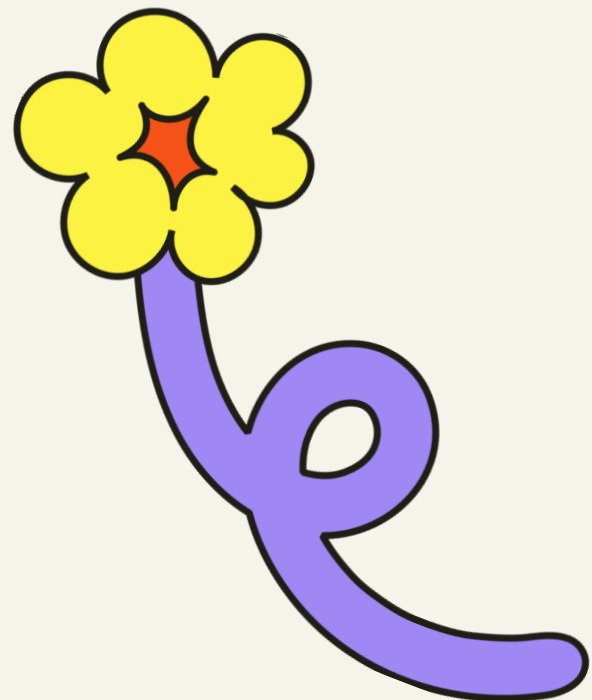
Fiksē situāciju rakstiski (datums, laiks, iesaistītie, objektīvs apraksts)

1. LĪMENIS– PEDAGOGA NOVĒROJUMS UN SĀKOTNĒJĀ RĪCĪBA

5 gadus vecais Emīls rotaļas laikā sadusmojas, kad cits bērns paņem viņa rotaļlietu . Emīls sāk skaļi kliegt, pagrūž otru bērnu un atsakās turpināt rotaļu .

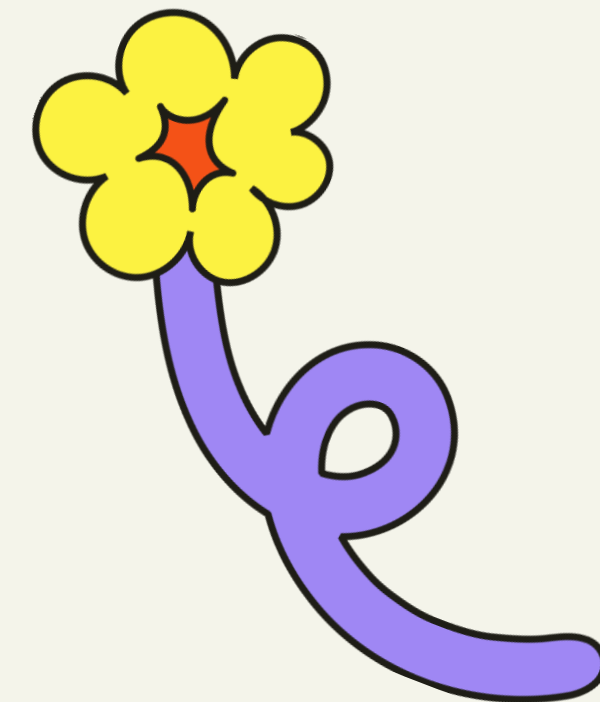
Novērojums un risinājums

Mērķis: savlaicīgi identificēt problēmu un novērst nepiemērotas uzvedības atkārtotošanos.

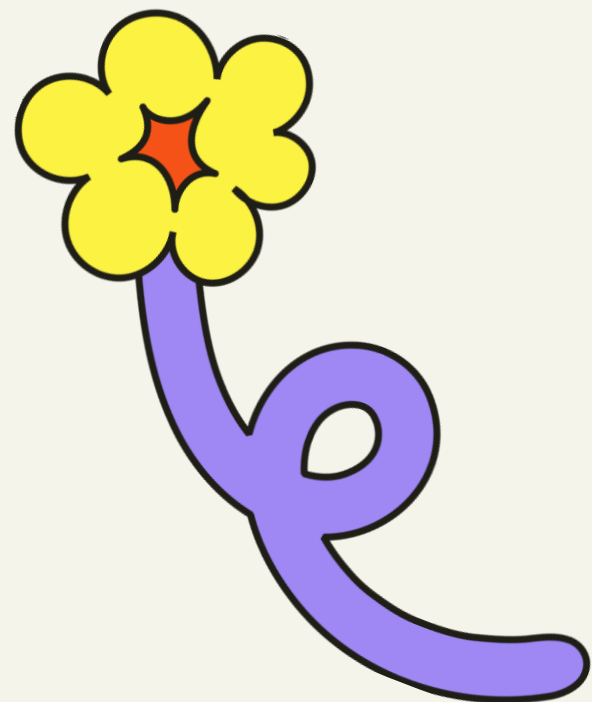
1. Novēro bērna uzvedību, fiksē novirzes no ierastās uzvedības un, ja nepieciešams, apraksti situāciju.
2. Nodrošini bērna un citu personu drošību, reaģējot mierīgi un konsekventi.
3. Analizē notikušo, noskaidro iespējamās cēloņus un sniedz bērnam emocionālu atbalstu.
4. Informē bērna vecākus novēroto un vienojies par kopīgiem rīcības soļiem.
5. Ja nepieciešams, konsultējies ar iestādes atbalsta personālu (piemēram, psihologu, speciālo pedagogu).

2. LĪMENIS – VADĪBAS IESAISTE

Emīls pēdējo nedēļu laikā arvien biežāk reaģē ar sišanu, kniebšanu, kliegšanu un priekšmetu mešanu. Vienā no situācijām tiek savainots grupas biedrs. Pedagogs jau ir izmēģinājis vairākus atbalsta paņēmienus un sadarbojies ar vecākiem, taču uzvedība turpina atkārtoties.

Vadības iesaiste

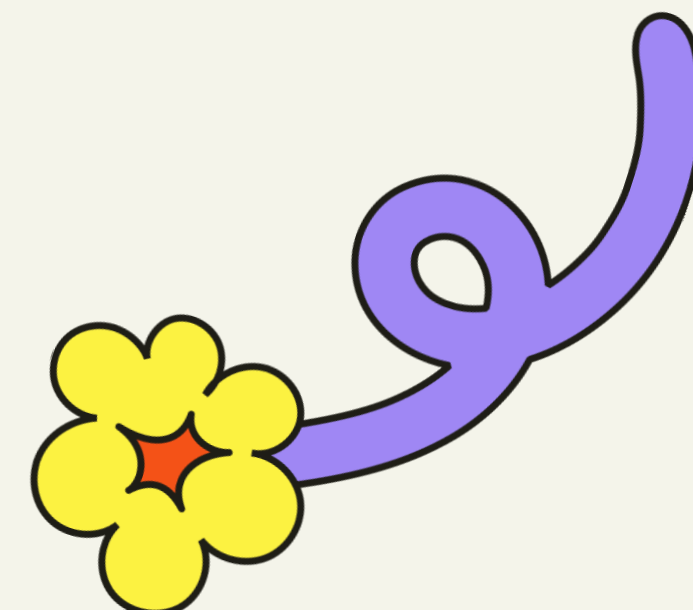
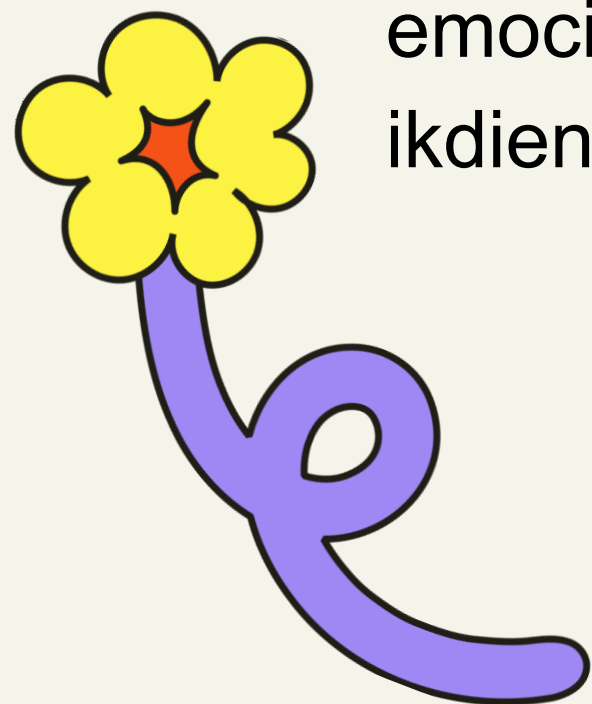
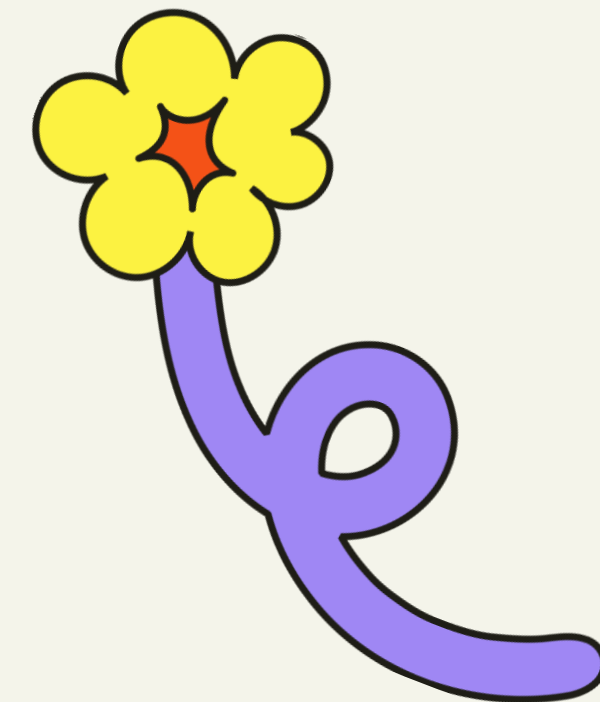
Mērķis: vienota un koordinēta rīcība.

1. Nodrošini bērna un citu personu drošību, reaģējot mierīgi un konsekventi.
2. Informē vadītāju.
3. Vadītāja iesaista atbalsta komandu.
4. Izveido atbalsta plānu, tajā ietverot atbalsta pasākumus, sadarbību ar vecākiem un atbildīgos.
5. Iesaisti vecākus - vecāki piedalās atbalsta plāna īstenošanā.

3. LĪMENIS – papildu speciālistu un institūciju iesaiste

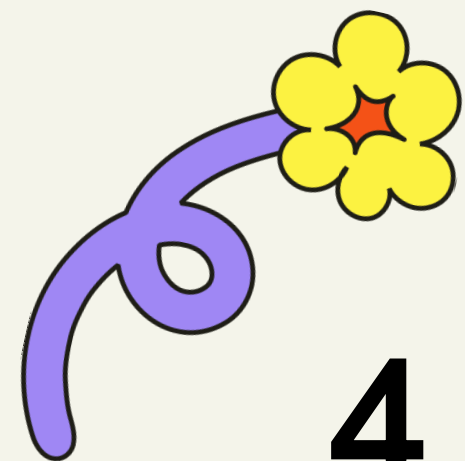
Emīla agresīvā uzvedība turpina atkārtoties, neraugoties uz izstrādāto atbalsta plānu un pirmsskolas īstenotajiem pasākumiem. Viņš regulāri sit vienaudžus, traucē nodarbības un grūtību brīžos nespēj regulēt savas emocijas. Uzvedība būtiski ietekmē gan paša Emīla, gan pārējo bērnu ikdienu grupā.

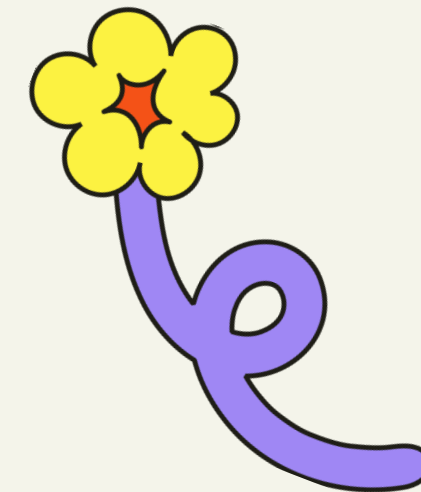
Papildu speciālistu un institūciju iesaiste

Mērķis: nodrošināt bērnam specializētu palīdzību un novērst agresīvas uzvedības eskalāciju.

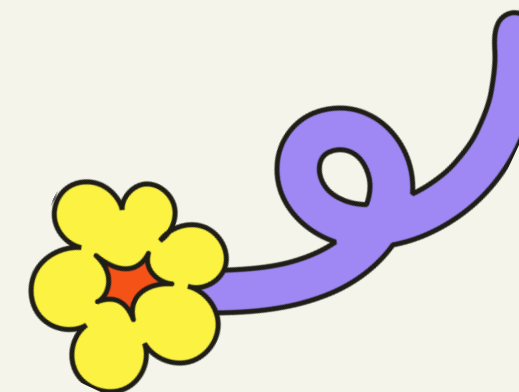
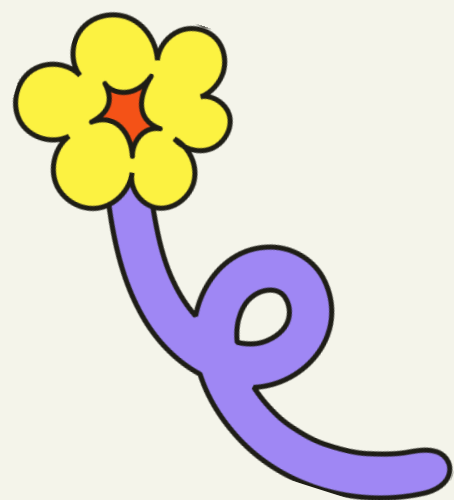
1. Sasauk paplašinātu sanāksmi, kurā izvērtē situāciju. Vadītājs+atbalsta personāls+vecāki.
2. Pēc izvērtējuma var sasaukt sanāksmi ar izglītības pārvaldi, sociālo dienestu, bāriņtiesu u.c.
3. Izvērtē papildus atbalsta vajadzību, tostarp nepieciešamību vērsties pedagoģiski medicīniskajā komisijā.
4. Pieņemtos lēmumus dokumentē.

4. LĪMENIS – Kritiska vai ārkārtas situācija

Emīla uzvedība strauji eskalējas, dusmu epizodes laikā viņš sit un kož citiem bērniem, met priekšmetus un sāk sist galvu pret sienu. Pedagogam neizdodas viņu nomierināt, un pastāv tiešs apdraudējums gan Emīlam, gan apkārtējiem bērniem.

Papildu speciālistu un institūciju iesaiste

Mērķis: nodrošināt drošību un novērst situācijas atkārtošanos.

1. Nekavējoties novērst apdraudējumu un informēt vadītāju.
2. Vadītājs informēt vecākus un, ja nepieciešams, piesaista neatliekamo medicīnisko palīdzību.
3. Ja nepieciešams piesaista sociālo dienestu, bāriņtiesu, sasauc pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu.
4. Dokumentēt incidentu, analizēt situāciju un izstrādāt turpmāko rīcības un atbalsta plānu.
5. Emocionāls atbalsts bērnam + preventīvs darbs ar iesaistītajiem bērniem un vecākiem.

Aizdomas par vardarbību?

- Nekonfrontē iespējamo pāridarītāju;
- Neveic “izmeklēšanu” pats;
- Neuzdod uzvedinošus jautājumus;
- Uzklausi mierīgi;
- Pasaki: “Tu izdarīji pareizi, ka pateici”;
- Neka vējoties informē vadītāju;
- Sagatavo rakstisku ziņojumu.

Komunikācija ar vecāku

Runājot ar vecākiem:

- sāc ar bērna stiprajām pusēm;
- apraksti konkrētus novērojumus;
- izvairies no vispārinājumiem (“vienmēr”, “nekad”);
- piedāvā risinājumus, ne tikai problēmu.

Ja vecāki reaģē emocionāli:

1. saglabā profesionālu toni;
2. piedāvā atkārtotu tikšanos;
3. iesaisti vadību.

Ko nedrīkst darīt?

- Fiziski sodīt vai ierobežot bērnu sodīšanas nolūkā;
- Pazemot, kaunināt vai izolēt;
- Ignorēt vardarbības pazīmes, slēpt incidentus no vadības.

Sadarbības partneri

Bāriņtiesa

Vecāki

Sadarbības
grupa

Izglītības iestādes
dibinātājs

Policija

Bērnu
aizsardzības
centrs

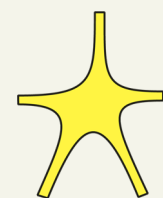
Sociālais dienests

Veselības
aprūpes
speciālisti

Atceries!

Ja šaubies - konsultējies.

Ja ir risks - ziņo.

Ja situācija atkārtojas - dokumentē un informē atbildīgās personas.

Bērna drošība ir svarīgāka par reputācijas aizsardzību!

Paldies!

Uzticības tālrunis
bērniem un pusaudžiem

